

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมของโลก ที่เป็นสังคมที่เรียบง่ายในอดีต กลายเป็นสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น และเป็นยุคที่สังคมโลกแคบลงด้วย การรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้อย่างกว้างขวางและง่ายดาย ทำให้ผู้บริหารองค์กรทุกประเภทหันมาให้ความสำคัญกับข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศและนำข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศนั้น ไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อบริหารงานองค์กรให้มีความก้าวหน้าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาที่ต้องก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะเห็นว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติในเรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา ในหมวดที่ 9 เรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และเป็นที่ยอมรับกันว่าข้อมูลสารสนเทศเป็นทรัพยากรที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้ใดได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง รวดเร็วกว่าจะเป็นผู้ได้เปรียบ เพราะสามารถใช้สารสนเทศเหล่านั้นในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ดังนั้นข้อมูลสารสนเทศที่ดี จึงมีความสำคัญมากที่จะทำให้ผู้บริหารวางแผนงานและตัดสินใจได้ถูกต้อง แม่นยำ ทันกาลมากขึ้น โดยเฉพาะการวางแผนการศึกษาและการกำหนดนโยบายต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ มีความละเอียดครบถ้วนถูกต้อง ตรงตามความต้องการและทันสมัย ผู้บริหารจะปฏิบัติหน้าที่การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะอาศัยความสามารถของผู้บริหารในส่วนบุคคลแล้วยังต้องอาศัยสารสนเทศมาสนับสนุนการปฏิบัติงานซึ่งยังผลให้การบริหารองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในขณะที่การดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนส่วนมาก ยังพบว่าไม่มีการนำระบบสารสนเทศไปใช้งานอย่างแท้จริง การใช้งานและการดำเนินงานระบบสารสนเทศของแต่ละโรงเรียนให้ความสำคัญไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความต้องการใช้งานของผู้ใช้งานสารสนเทศ และยังพบปัญหาต่าง ๆ อีกหลายประการ ดังที่ ประเสริฐ สุขสิงห์คลี (2541) ได้ศึกษาปัญหาในการจัดระบบสารสนเทศในยุคปฏิรูปการศึกษา : ศึกษากรณีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า ในด้านบุคลากรขาดผู้มีความรู้ความสามารถ ขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ขวลิขิต แพนยอม (2547) ที่ได้ศึกษาการจัดทำคู่มือปฏิบัติการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนบ้านท่าเหมืองล้ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า

บุคลากรที่รับผิดชอบงานระบบสารสนเทศมีการเปลี่ยนตัวบ่อย ผู้เข้ามารับงานแทน ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้บุคลากรที่รับผิดชอบ ขาดประสบการณ์ในการทำงาน และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการวัดผล ประเมินผล มาจัดระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างถูกต้อง ข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไม่ครอบคลุมถึงแผนงานต่าง ๆ ทำให้บุคลากรในโรงเรียนนำไปใช้น้อย หรือไม่นำไปใช้ประโยชน์ ในขณะที่ สุชีรา จินดาวงศ์ (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม จังหวัดพะเยา พบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลมา ยังไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดี ขาดการวางแผนและมีการเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน ด้านการนำข้อมูลไปใช้พบว่าข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากสภาพจริง มีการเก็บข้อมูลบ่อยครั้ง แต่นำไปใช้น้อยและไม่ได้นำข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงพัฒนา งานต่าง ๆ

เครือข่ายโรงเรียนร่องเคาะ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดลพบุรี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต 3, 2551) เป็นกลุ่มโรงเรียนที่เกิดขึ้นโดยยึดตามระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต 3 ว่าด้วย กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา พ.ศ. 2551 (2551) มีโรงเรียนในสังกัด 7 โรงเรียน โดยแบ่ง เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้น ก่อนประถมศึกษา ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 โรง และเป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่เปิดสอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษา ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 โรง มีจำนวนบุคลากร ทั้งสิ้น 65 คน จากการสัมภาษณ์ เกษม สุจริต (2553) ประธานกลุ่มโรงเรียน ในเครือข่ายร่องเคาะ ได้กล่าวว่า การดำเนินงานด้านการบริหารสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายร่องเคาะนั้น ได้ดำเนินงานตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต 3 และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการดำเนินการสองระบบคือ ระบบออนไลน์ คือการรายงานข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น รายงานผ่านระบบ Data on Web ข้อมูลแผนการรับนักเรียนประจำปี เป็นต้น และระบบออฟไลน์ ที่ใช้โปรแกรมที่รับมาจากต้นสังกัด เช่น โปรแกรมระบบบริหารสารสนเทศสถานศึกษา (School Management Information System : SMIS) โปรแกรมงานทะเบียนและวัดผล (Student 44) เพื่อจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ข้อมูลนักเรียน ทะเบียนบุคลากร งานวิชาการ ซึ่งทั้งสองระบบที่กล่าวมา ครอบคลุมการดำเนินงานของโรงเรียนทั้ง 4 งาน ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคลากร และงานบริหารงานทั่วไป โดยการดำเนินงานที่กล่าวมานั้น โรงเรียนดำเนินงานไปตามคำสั่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต 3 เพื่อการเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการจัดสรรงบประมาณประจำปีเท่านั้น แต่ไม่ได้ใช้สารสนเทศในการตัดสินใจหรือในการบริหารงาน หรือหากจะใช้สารสนเทศส่วนใหญ่มักจะไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย ทำให้ไม่สามารถนำสารสนเทศมาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากเหตุผลข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมขึ้นอยู่กับ การดำเนินงานระบบสารสนเทศ เป็นสำคัญ เพราะการดำเนินงานระบบสารสนเทศนั้นมีความสำคัญต่อการบริหารและการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจและต้องการทราบข้อมูลที่ถูกต้องรวดเร็ว เชื่อถือได้ ด้วยเหตุนี้ การดำเนินงานระบบงานสารสนเทศภายในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ข้อมูลที่เป็นระบบ ทันสมัย ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นข้อมูลที่จะใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเครือข่ายร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2553

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษานี้ มุ่งศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง โดยศึกษาในขอบข่ายข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้เขตพื้นที่การศึกษา 5 ขั้นตอน (1) การรวบรวมข้อมูล (2) การตรวจสอบข้อมูล (3) การประมวลผลข้อมูล (4) การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และ (5) การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ศัพท์บางคำที่มีความหมายและขอบเขตจำกัดดังนี้
ข้อมูล หมายถึง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ เป็นกลุ่มสัญลักษณ์แทนปริมาณ
หรือการกระทำต่าง ๆ ที่ยังไม่ผ่านการประมวลผล ข้อมูลอาจจะอยู่ในรูปของตัวเลข ตัวหนังสือ
ข้อมูลนี้เป็นวัตถุดิบของสารสนเทศ

สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับการประมวลผลแล้วด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็น
ความรู้ที่ต้องการสำหรับใช้ทำประโยชน์ เป็นส่วนผลลัพธ์ของระบบการประมวลผลข้อมูล เป็น
สิ่งซึ่งสื่อความหมายให้ผู้รับเข้าใจ และสามารถนำไปกระทำกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะได้ หรือเพื่อ
เป็นการอำนวยความสะดวกที่มีอยู่แล้วให้มากยิ่งขึ้น และเป็นผลลัพธ์ของระบบสารสนเทศ

การดำเนินงานระบบสารสนเทศ หมายถึง การปฏิบัติตามกระบวนการจัดทำข้อมูล
สารสนเทศเพื่อใช้ในกระบวนการบริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการประกอบด้วย
การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ
การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ของโรงเรียนในเครือข่ายรองเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

เครือข่ายรองเคาะ หมายถึง กลุ่มโรงเรียนที่เกิดขึ้นโดยยึดตามระเบียบคณะกรรมการ
เขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3 ว่าด้วยกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา 2551 ซึ่ง ประกอบไปด้วย 7 โรงเรียน
ได้แก่ โรงเรียนบ้านดอนแก้ว โรงเรียนบ้านป่าคา โรงเรียนบ้านห้วยก่ออด โรงเรียนบ้านทุ่งฝูง
โรงเรียนรองเคาะวิทยา โรงเรียนบ้านแม่สง และโรงเรียนบ้านวังใหม่ ซึ่งเป็นโรงเรียนในเครือข่าย
รองเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการ
ดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายรองเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง